

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Маршук Юлія Сергіївна ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ВНАСЛІДОК НЕНАЛЕЖНОГО НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: ТЯГАР ДОВЕДЕННЯ ВИНИ	606
Новиченко Михайло Юрійович МІСЦЕ КРИПТОВАЛЮТИ В СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ ПЛАТІЖНИХ ІНСТРУМЕНТІВ	609
Оскілко Олексій Олегович ДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	610
Романовський Денис Сергійович АЛІМЕНТНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ (ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА)	613
Сухий Євген Олександрович ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРАВА НА ЖИТЛО.....	615
Шамота Олександр Володимирович ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	617
Якушев Станіслав Ігорович КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ КОМПЕНСАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ ТА АНГЛІЇ)	618

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юріївна ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ЩОДО ДИТИНИ, ЯКА ДОСЯГЛА ПОВНОЛІТТЯ.....	621
Андронов Ігор Володимирович БЕЗПАПЕРОВИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС	623
Бут Ілля Олександрович АЛЬТЕРНАТИВНІ ПОЗОВНІ ВИМОГИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	626
Дрогозюк Крістіна Борисівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗМІЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ОНЛАЙН-БЛОГАХ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	628
Павлова Юлія Сергіївна ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ	630
Полуніна Ольга Олександрівна ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ СПРАВ ПРО УСИНОВЛЕННЯ: ВНУТРІШНІ ТА МІЖНАРОДНІ ВИМІРИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ.....	632
Полюк Юлія Іванівна ПОЗАСУДОВІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	634
Стоянова Тетяна Анатоліївна РОЛЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У СПРАВАХ ПРО ВИДАЧУ ТА ПРОДОВЖЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ	636
Цал-Цалко Юлія Юліївна ТИМЧАСОВИЙ ПРИХИСТОК ДИТИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	638
Яніцька Інна Анатоліївна ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ОПИКИ ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ	640
Гончарук Анастасія Сергіївна РІВНІСТЬ СТОРІН В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ	641
Кикоть Артем Володимирович РОЛЬ УСНИХ ДОКАЗІВ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ РИМСЬКОГО ПРАВА.....	644
Петренко Наталія Дмитрівна ШТРАФ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ БРАЗИЛІЇ.....	645
Привиденцев Олександр Геннадійович ОРИГІНАЛ ЕЛЕКТРОННОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ЯК ДОКАЗ В РАМКАХ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	647
Сатановська Олена Валентинівна ЕЛЕМЕНТИ ЖИТЛОВИХ ПРАВОВІДНОСИН: СУБ'ЄКТ, ОБ'ЄКТ ТА ЗМІСТ	650
Снітко Андрій Сергійович НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ ПРОЦЕДУРИ ОНЛАЙН ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ... ..	652

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонов Олена Іванівна САМОЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ.....	655
---	-----

9. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 922/1163/22 (провадження не визначено) : від 26.09.2023 р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113815684>

Ключові слова: правосуддя, судочинство, доступ до правосуддя, змагальність, рівність, рівність сторін, рівність перед законом та судом, судовий захист.

Keywords: justice, court proceedings, access to justice, adversarial proceedings, equality, equality of arms, equality before the law and the court, judicial protection.

Кикоть Артем Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу*

РОЛЬ УСНИХ ДОКАЗІВ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ РИМСЬКОГО ПРАВА

Незважаючи на трагічний кінець Давнього Риму, його судова система значною мірою вплинула на розвиток правосуддя в Європі. Право на апеляційний розгляд справи, що з'явилося у римському процесі, зараз є важливою складовою права на справедливий суд і закріплено в більшості європейських конституцій. Вчені-юристи визнають значення цивільного судочинства Риму. Зокрема, В. Ю. Мамницький в праці «Принцип змагальності і моделі цивільного судочинства в контексті судово-правової реформи» зазначав, що «в історичному розвитку цивільний процес у ряді країн відбувався як змагальний» [1, с. 133]. Сучасне цивільне судочинство, в тому числі в Україні, також ґрунтується на принципах змагальності сторін, які передбачають рівність учасників у судовому процесі, що дозволяє забезпечити справедливе розв'язання судових суперечок шляхом активного обміну аргументами між сторонами.

До прикладу, пандектну систему було розроблено середньовічними німецькими глосаторами римського права, саме дана система започаткувала розподіл Цивільного кодексу на загальну частину, зобов'язальне право, речове право, сімейне право, спадкове право [2, с. 158].

Для того, щоб розкрити цю тему, можна звернутися до римських юридичних джерел, таких як Закони XII таблиць, Пандект та Кодекс Юстиніана, де містяться вказівки щодо використання усних доказів у судовому процесі.

Зважаючи на те, що тема ролі усних доказів у судовому процесі Давнього Риму досить обширна, необхідно виокремити основні її складові:

- усні свідчення у судових процесах Давнього Риму відігравали важливу роль у вирішенні судових справ. Судді враховували свідчення очевидців подій, які були ключовими для встановлення фактів справи;
- римське право мало певні встановлені правила щодо прийняття усних свідчень. Наприклад, зазвичай свідчення могли надаватися тільки особами з певним соціальним статусом або репутацією;
- судді римського періоду також здійснювали перевірку достовірності усних свідчень, звертаючи увагу на деталі, логіку та сумісність із заявленими фактами;
- соціальний статус свідка також міг мати велике значення для прийняття рішення судом. Свідчення від осіб з високим соціальним статусом могли бути більш авторитетними та вагомими для суду.

Таким чином, використання усних доказів у судовому процесі римського права було складною та важливою частиною правосуддя в той час, і воно відігравало ключову роль у встановленні справедливих рішень. Усні свідчення були одним із головних джерел права в

Римській імперії. Інформація, яка надходила через свідчення свідків, могла бути використана суддями для вирішення судових справ і встановлення правових фактів [3, с. 46].

У третій чверті II ст. до н. е. закон Ебуція та два закони Юлія створили законодавчу базу для нового виду процесу *per formulas* (за формулою), в даній моделі цивільного судочинства, пред'явлення позову здійснювалося в усній формі претору, після чого претор складав документ, який отримав назву «формула» (від чого й назва), в якій указував обставини справи, вимоги позивача до відповідача й передавав його на розгляд до суду. Такий процесуальний механізм був у край простим і не вимагав від позивача якихось юридичних знань, у чому й була перевага цієї стадії процесу перед сучасним [4, с. 86].

Вплив римського права на національне законодавство України не може бути переоціненим. Це підтверджується запозиченою системою джерел права, принципами системи національного права, а також системою судочинства, яка за своїм змістом та характером нагадує змагальну модель судочинства Давнього Риму.

Вважаю, що незважаючи на зближення романо-германської та англо-саксонської правових сімей, українському правозастосувачу важливо пам'ятати про принципи та традиції римського права в застосуванні юридичних інститутів. Слід визнати, що багато інститутів сучасного публічного та приватного права, а також цивільного судочинства, були вперше запропоновані давньоримськими юристами і залишаються використовуваними і сьогодні, хоча з певними змінами, внесеними відповідно до вимог держави, суспільства та часу.

Список використаних джерел

1. Мамницький В. Ю. Принцип змагальності і моделі цивільного судочинства в контексті судово-правової реформи. *Форум права*. 2017. № 4. С. 130–140.
2. Підопригора О. А., Харитонов Є. О. Римське право : підручник. 5-те вид. Київ : Юрінком Інтер, 2022. 528 с.
3. Галкіна А. В. Поняття правоздатності та дієздатності у Давньому Римі. *Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця*. 2018. № 11. С. 44–48.
4. Зуб О. Ю. Спрощені судові процедури: досвід Давнього Риму. *Університетські наукові записки*. 2014. № 3 (51). С. 84–89.

Ключові слова: усні докази, система римського права, доказування, принцип змагальності

Keywords: oral evidence, system of Roman law, proof, adversarial principle.

Петренко Наталія Дмитрівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
суддя Господарського суду Одеської області

ШТРАФ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ БРАЗИЛІЇ

Цивільний процесуальний кодекс Бразилії (*Código de Processo Civil*, далі – ЦПК Бразилії), прийнятий у 2015 році, має на меті утвердження справедливого суду, забезпечення швидкого розгляду та винесення рішень у цивільних справах [1]. Як зазначається, вперше з 1973 року суттєве оновлення процесуального законодавства відбулося за демократичного режиму, що відобразилося на багатьох процесуальних інститутах, спрямованих на розширення засад примирення, диспозитивності, остаточності судового рішення. «Цивільний процес перестав рухатися між приватними інтересами (процес як справа сторін) і суспільними інтересами